

ดร.ปัทมรัตน์ พันธุธรรมภัก

วิถีชาบู วิถีไทย วิถีโลก

ท่าน สมาชิก และผู้อ่านที่รักทุกท่านครับ บทความในฉบับนี้ผมเขียนขึ้นในวันพืชมงคลแห่งชาติที่ได้รับการสถาปนาจากสหประชาชาติเป็นวันดินโลก คือ วันที่ 5 ธันวาคม ผมจึงขออนุญาตอัญเชิญเรื่องราวแห่งความประทับใจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ซึ่งเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม มาบันทึกไว้ในที่นี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ เป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิตที่พอเพียง ตลอดจนเป็นบทเรียนที่สำคัญในเรื่องของการบริหารจัดการจนถึงเรื่องของการบำรุงรักษาที่เราพูดคุยกันต่อเนื่องมาจนบัดนี้

ผมกลับจากการศึกษาต่อที่ประเทศญี่ปุ่นโดยทุนรัฐบาลญี่ปุ่นหรือมอมุโซเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2526 และได้กลับเข้ารับราชการที่ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้รับการบรรจุเป็นอาจารย์ตั้งแต่ก่อนได้รับทุนไม่นานนักจึงถือว่าเป็น "อาจารย์ใหม่" เมื่อกลับมาเริ่มทำงานอีกครั้ง

ตามประสาอาจารย์ใหม่ ก็จะได้รับมอบหมายงานต่างๆ มากมาย และหากขยันหรือ "อยู่ไม่สุข" มากๆ แบบผม ก็จะมีทั้งงานระดับภาควิชา ระดับคณะ และระดับมหาวิทยาลัย นอกเหนือจากงานสอนให้ทำงานเพลินเลยละครับ

ต้องขอเรียนไว้ตรงนี้สำหรับท่านที่จะเริ่มเข้าทำงานใหม่ๆ ในองค์กรใดๆ ก็ตาม หากได้รับการมอบหมายหรือชักชวนให้ทำงานอะไรแล้ว หากมีเวลาที่จะทำได้ อย่าเอียงงอนเลยนะครับ เพราะทุกงานที่เราได้รับไปทำ จะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่ดีที่สุด

ที่สำคัญที่สุดก็คือ การเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์ และรู้จักคนในงานต่างๆ ภายในองค์กรของเรา ได้สร้างสิ่งที่ "วิถีชาบู" ถือว่าสำคัญมาก คือ Jinmyakku หรือเส้นสายสัมพันธ์ที่จะช่วยเหลือเกื้อหนุนกันในอนาคต

ผมได้รับงานผู้ช่วยเลขานุการภาควิชา บรรณาธิการวารสารของคณะฝ่ายกิจการนิสิต ที่ปรึกษาชมรม ฯลฯ เฉพาะในคณะวิศวกรรมศาสตร์นะครับ ในระดับมหาวิทยาลัยนั้น ท่านรองศาสตราจารย์พูลพร แสงบางปลาได้กรุณาให้ไปช่วยงานที่ฝ่ายวิชาการซึ่งท่านศาสตราจารย์ ดร.มนู วีรบุรุษ เป็นรองอธิการบดีในขณะนั้น และได้ช่วยงานในหน่วยพัฒนาคณาจารย์ด้วย

และในปี พ.ศ.2527 นั้นเอง ท่านอาจารย์พูลพรที่เป็นกรรมการของสถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย FM 101.5 MHz ก็จัดทำรายการของคณะวิศวกรรมศาสตร์ขึ้น โดยให้ชื่อรายการว่า "พูดจาประสาช่าง" ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ช่วงเช้า โดยคณะผู้เริ่มทำ นอกจากท่านอาจารย์พูลพรแล้วก็มี ศ.ดร.อุรา ปานเจริญ ศ.ดร.ปิยะสาร ประเสริฐธรรม และผม จำได้ว่าเพลงเริ่มรายการนั้นทางสถานีแนะนำว่าต้องกระหึ่มหน่อย ก็เลยเลือกเอาไตเติ้ล "สตาร์วอร์ส" มาใช้ ซึ่งเป็นยี่ห้อของเรามาจน จนมาเปลี่ยนเป็นเพลงปราสาทแดง และเพลงวิศวะจุฬา 100 ปีในปัจจุบัน

รายการของเราเป็นการนำเอาวิชาการด้านวิศวกรรมสาขาต่างๆ มาเล่าเป็นภาษาต่างๆ มีการเชิญวิทยากรที่เป็นคณาจารย์ในคณะและพี่ๆ ผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาสัมภาษณ์เป็นครั้งคราว เช่น เคยเชิญ ศ.ดร.วิบูลย์ แสงวีระพันธุ์ศิริ ซึ่งเพิ่งได้รับรางวัลนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติในปี 2559 มาสัมภาษณ์เรื่องเทคโนโลยีหุ่นยนต์เมื่อท่านสำเร็จการศึกษากลับมาใหม่ๆ เป็นต้น

ปี พ.ศ.2528 คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ทูลเกล้าถวายรางวัลวิศวกรรมดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านอาจารย์พูลพรจึงได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานสัมภาษณ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามมกุฎราชกุมารี เกี่ยวกับงานด้านช่างของในหลวง โดยใช้หัวข้อว่า "ในหลวงกับงานช่าง" ออกอากาศหลายตอนครับ เพราะมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานสัมภาษณ์กว่า 2 ชั่วโมง

ที่พวกเรามีความซาบซึ้ง และปลาบปลื้มยินดีเป็นล้นพ้นมากที่สุดมิได้ คือ พระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพฯ ที่ทรงตรัสว่า "ไปตามเสด็จพระราชดำเนินเองเลยดีกว่า จะได้ข้อมูลตรง และได้ทราบถึงวิถีการปฏิบัติพระราชกรณียกิจของในหลวงในที่ต่างๆ อย่างแท้จริง"

ต่อไปนี้เป็นเรื่องราวความประทับใจต่างๆ ของผมจากพระจริยวัตร แนวพระราชดำริ และพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่ผมขอเรียกสั้นๆ ว่า "ในหลวง รัชกาลที่ 9" ที่อยากจะเล่าสู่ทุกท่านครับ

● เมื่อนิสิตรุ่นผมอยู่ปีสุดท้าย พวกเราได้ไปทำกิจกรรมค่ายฝายน้ำล้นกุ่มเปีย ที่บ้านโสม อำเภอสันกำแพง ได้รับพระราชทานนามว่า

“ยุววิศกรบพิศ 5” ในหลวงรัชกาลที่ 9 มีพระมหากรุณาธิคุณเสด็จเปิด ฝ่ายทรงอธิบายหลักการการทำงานของฝ่ายโดยแผนที่ส่วนพระองค์ว่า “ต้องทำฝ่ายต่อๆ ลงไปอีก เพื่อให้ใช้ประโยชน์จากการเก็บกัก และการไหลของน้ำได้อย่างเต็มที่”

- ในช่วงที่พวกเราได้ตามเสด็จได้รับความกรุณาให้คำแนะนำและเล่าเรื่องราวต่างๆ โดย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการประสานงานโครงการตามพระราชดำริ หรือ กปร. ทุกเช้าก่อนตามเสด็จ เราจะไปทานอาหารเช้าแล้วฟัง ดร.สุเมธ เล่าเรื่องต่างๆ ซึ่งประมวลเป็นคำสั้นๆ ที่ทุกคนได้ยินได้ฟังเสมอในระยะหลังๆ นี้ว่าทุกโครงการต้องประกอบด้วย การ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” เน้นประโยชน์สูง ประหยัดสุด เน้นการพึ่งพาธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ และเน้นความต้องการของคนในชุมชนนั้นๆ เป็นหลัก

- เราจะออกตามขบวนเสด็จกันในช่วงบ่ายๆ เป็นส่วนใหญ่ และไม่เคยมี “หมาย” ล่วงหน้าว่าจะเสด็จที่ใด ดร.สุเมธ อธิบายว่า ในหลวงรัชกาลที่ 9 ไม่ต้องการทอดพระเนตร “ผักชี” เพราะเมื่อเริ่มแรกๆ เคยมีหมาย แต่มักมีการเตรียมพื้นที่กันล่วงหน้า มีครั้งหนึ่งในหลวงถึงกับมีพระราชดำรัสโดยชี้ไปที่ต่างๆ ว่า “นี่ก็ผักชี นั่นก็ผักชี โน่นก็ผักชี” ข้าราชการบริวาร ข้าราชการ และผู้ตามเสด็จ รวมทั้งชาวบ้านเหลียวซ้ายแลขวากันล่องแล็ก มองไม่เห็น “ผักชี” กว่าเราจะเข้าใจว่าในหลวงหมายถึง “ผักชีโรยหน้า” นี้เองเป็นสาเหตุที่ต่อมาจึงไม่มี “หมายกำหนดการ” แต่ไปตามพระประสงค์ในวันนั้นๆ ว่าจะเสด็จที่ใด และทุกวันกว่าจะเสด็จ

กลับพระตำหนักก็ไม่ต่ำกว่าสามถึงสี่ทุ่ม มาพบกับข้าราชการ และชาวบ้านที่มารอเฝ้าโดยมีพระราชปฏิสันถารด้วยอีกนานนับเป็นชั่วโมงๆ กว่า จะเสด็จขึ้นก็เที่ยงคืนหรือดึกกว่านั้น

- เครื่องใช้ไม้สอยส่วนพระองค์ที่พวกเราเองประทับใจ คือ การที่ทรงใช้อย่างประหยัดมัธยัสถ์ถึงที่สุด ทรงเบิกดินสอปีละ 12 แท่ง รีดยาสีฟันจนหลอดแบนตลอดความยาว ฉลองพระบาทที่ซ่อมแล้วซ่อมอีกจนข้างทำรองเท้าต้องทำคูใหม่ถวาย ฉลองพระองค์ที่ซ่อมจนเปื่อยยุ่ยกว่าจะเปลี่ยนใหม่

- รองพระบาทผ้าใบที่ทรงเป็นประจำ ก็เป็นยี่ห้อที่ผลิตในประเทศไทย โดยมีพระราชดำรัสว่า “คนอย่างเรา ใช้อะไรกันก็กว่าของแพง”

แนวพระราชดำริ และพระราชจริยวัตรยังมีอีกมากมายเหลือคณานับ แต่ผมคิดว่าเพียงที่กล่าวถึงข้างต้น หากเราได้ตามรอยพระบาท โดยนำมาประยุกต์ใช้กับการบำรุงรักษาโดยหาทางซ่อมแซมปรับปรุง เครื่องมือเครื่องจักรอุปกรณ์ จนทำให้ได้ยืนยาว และมีประสิทธิภาพสูงสุด แล้วนั้น นอกจากจะได้เดินตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้ว เรายังได้ประหยัดค่าใช้จ่าย คือ ค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักรอุปกรณ์เป็น 0 เมื่อเราใช้งานเกินช่วงระยะเวลาการตัดค่าเสื่อมราคาทางบัญชีครับ

เราฝากกันต่อในฉบับหน้านะครับ

อ่านต่อฉบับหน้า

